

ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА

Младеновац

Стојана Новаковић 2 ,011/8231-331,8233-417

e-mail: pss.kosmaj@eunet.rs

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

Сектор за рурални развој

www.psss.rs

Садржај:

Сетва озимих стрних жита

(Виолета Величковић дипл.инг.)

Бактериозна пламењача јабуке

(Михаиловић Тамара дипл.инг.)

Најважније болести и штеточине шампињона

(Мијатовић Бојан дипл.инг.)

Припрема земљишта за садњу воћака

(Драгољуб Глишић, инг.)

Прегонска испаша

(Радовановић Бранислав дипл.инг.)

Нега и поступак са овцама

(Перић Предраг дипл.инг.)

3. октобар 2012. године, тираж 300 примерака

СЕТВА ОЗИМИХ СТРИХ ЖИТА

Сетве стрних жита је на прагу. Оптимални рок за сетву стрних жита је од 5-25.октобра. Највеће проблеме произвођачима представља недостатак падавина, а самим тим и обрада земљишта. Сетву озимих стрних жита треба обавезно обавити у оптималном року. Не треба се плашити сетве у суво земљиште, јер се очекују у новембру веће количине падавина. Идеално би било јечам и тритикале да се засеју до 10.октобра, а већину парцела под пшеницом до 25.октобра, односно у оптималном року.

Семена пшенице има на тржишту, и препорука је на основу резултата макрогледа да су то сорте: НС-40С, Победа, Ренесанса, Симонида, Анастасија, Звездана... Од јечмова препорука је: Новосадски 525, новосадски 565, Нониус.

Када говоримо о густини и дубини сетве стрних жита, треба подсетити произвођаче да сетву обаве на некој дубини око 5 цм, а количину семена треба повећати за 10%, јер се сетва обавља у суво земљиште, тако да и само ницање неће уследити брзо.

Ове године смо углавном имали лоше приносе кукуруза због велике суше (негде је принос умањен и за 80%), тако да кукуруз није ни стигао да искористи ђубриво које је растурено за ову културу. Пшеница које се најчешће сеје после кукуруза, искористиће све елементе ђубрива који су остали од кукуруза. Пре сваке употребе минералног ђубрива, треба урадити анализу земљишта, па тек након тога растурити предсетвено потребну формулацију НПК ђубрива.

Величковић Виолета дипл.инг.

БАКТЕРИОЗНА ПЛАМЕЊАЧА ЈАБУКЕ

Erwinia amylovora

Симптоми. Оболели делови јабуке су спржени и сасушени, може се јавити на свим биљним деловима-цветовима, плодовима, стаблу, листовима као и дрвенастим деловима. Из заражених биљних делова долази до појаве бактеријског ексудата, који из њих цури при влажним временским условима. Бактеријска слуз се јавља у виду млечних капи на површини заражених биљних делова. Још једна карактеристика везана за ову болест је савијање врхова летораста за око 180 °С, и тај симптом је познат под именом „пастирски штап“. Боја оваквих заражених летораста је сивкасто-зелена, на њима су причвршћени осушени листови а може се јавити и ексудат.

Теже се уочавају симптоми на дрвенастим биљним деловима. Кора заражених грана је влажнија и тамнија него кора здравих биљака. Испод коре ткиво је воденасто а касније добија мрку боју. Успоравањем развоја болести захваћена кора постаје улегнута, а често се између здравог и зараженог ткива јавља пукотина. Из заражених плодова може цурити млечни бактеријски ексудат који временом постаје црвенкаст или мрк и светлуцав када се осуши. Може се јавити и на дуњи и крушки.

Сузбијање. Здрав садни материјал је основа спречавања ширења ове болести. Када се болест јави, не постоје хемијске мере које могу дати резултат. Напредовање болести се може успорити тако што се заражени биљни делови секу и уклањају а затим биљке прскају препаратима на бази бакра, и то у смањеној концентрацији у колико се примењују у време вегетације.

Михаиловић Тамара дипл. инг.

НАЈВАЖНИЈЕ БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНЕ ШАМПИЊОНА

Код нас се последњих година све више шири производња шампињона. Разумљиво је да повећани узгој доноси и проблеме као што су појава болести и штеточина, као и питање њиховог сузбијања. Услови у којима се шампињони гаје (повећана релативна влажност, умерена осветљеност и температура) доводе до развоја фитопатогених гљива, бактерија и вируса који у појединим случајевима угрожавају целу производњу. Правилно однегован компост, тј. квалитетно извршена пастеризација и паковање представља први корак у гајењу шампињона. С обзиром да се производња шампињона одвија на истом месту од бербе до бербе (не постоји могућност плодореда) свака инфекција која се јави у гајилишту увећава инфекциони потенцијал и већа могућност пропадања производње. Заштита је веома тешка из следећих разлога. У првом реду, због велике могућности да у плодиштима печурке заостану остаци средства за заштиту биља. Успешна заштита од болести и штеточина се веома тешко постиже због малог броја препарата који се користе у ту сврху.

Велики број произвођача у нашој земљи применује препарате који се не налазе на листи дозвољених за употребу у шампињонима.

Одумирање гљиве Ради се о вирусној болести. У случају ране заразе први симптоми су распадање мицелије и много празних места. А ако је зараза настала касније настају деформисана, слузава и тамна плодишта. Узрочници су више врста вируса. Преносе их нематодe, инсекти. Сузбијање се врши превентивним мерама. Просторије за узгој шампињона морају бити чисте. Под просторија мора се прати сваки дан. Машине треба дезинфиковати формалином као и вршити свекодневно потапање чизама радника овим препаратом.

***Mycogone perniciosa* - проузроковач влажне трулежи** Најчешћа и врло раширена болест шампињона. Патоген инфицира младе гљиве које се деформишу и процесом хиперплазије настају туморасте творевине које су прекривене мицелијом и спорама гљиве. Одрасле печурке попримају неправилан лоптаст облик склеродермалног порекла, величине око 10 цм. Боја им се мења у црвеномрку са појавом ексудата непријатног мириса који додатно привлачи мушице. Извори заразе могу бити у неадекватно припремљеном компосту, просторијама и алатима који се користе, остацима од претходног брања и инсектима који су врло често једни од преносилаца. *Mycogone perniciosa* не подноси температуру преко 55°C и базну средину. Мере заштите су: дезинфекција просторија, дезинфекција алата и то најбоље врелом паром и одстрањивање заражених шампињона.

***Verticillium fungicola* - проузроковач суве трулежи** Једнако је опасно обољење као и влажна трулеж. Испољавање симптома пре свега зависи од развојне фазе у којој се гљива налази тј. ако је инфекција ранија, симптоми ће бити израженији. На зараженим плодоносним телима се уочавају тамномрке пеге неправилног дифузног обода са конидијама. Плодишта се распуцају и суше. *Verticillium fungicola* је активна на температури преко 25°C. Скривене заразе често могу бити потенцијални извор инокулума. Конидије се преносе ваздушном струјом, берачима и водом за заливање. Неке гриње (*Tyrophagus spp.*) хране се конидијама овог патогена. Мере заштите су исте као и код претходног патогена. Симптоми су у виду ситних и кожасатих плодишта, а клубук је смеђ. У узгојним просторијама треба спречити капање воде регулисати и избегавати промају.

Паучинаста плесан Проузроковач *Cladobotryum dendroides* (sin. *Dactylium dendroides*). Ова патогена гљива се брзо шири у влажним и топлим условима средине у којима се одвија узгајање шампињона. Најчешћи извори инокулума су остаци претходно обраних печурака и неадекватна дезинфекција простора и алата. Заражене печурке попримају ружичастомрке пеге које су праћене процесима труљења и појавом непријатног мириса. Мере заштите састоје се од одржавања хигијене узгајалишта, а интервентна мера је покривање зараженог места папиром натопљеним етанолом и потом посипање са сољу. Такође се место заразе може третирати са кречом у праху.

Мијатовић Бојан дипл.инг.

ПРИПРЕМА ЗЕМЊИШТА ЗА САДЊУ ВОЋАКА

За успешно подизање воћњака, поред добро развијених и здравих садница, треба благовремено и квалитетно припремити земљиште за садњу. У колико је то урађено, садњу треба обавити у јесен, пре мрза и расквашеног земљишта. Јесења садња је увек боља од пролећне.

Пре подизања воћњака морају да се проуче природни услови и неки економски показатељи. Од природних услова средине посебно треба обратити пажњу на земљиште, климу и положај земљишта на којима ће бити подигнут воћњак, а од економских показатеља на близину саобраћајница, тржишта и могућности пласирање планиране производње. Ако су сви ови услови испуњени онда се приступа припреми земљишта за подизање засада. Пре него што се приступи риголовању земљишта, потребно је да се прво очисти од шибља, вишегодишњих корова, разних жила и да се обави равњање терена како бих се олакшала обрада и спречило задржавање воде у депресијама.

Анализа земљишта и ђубрење

Пре риголовања потребно је да се обави физичка и хемиска анализа земљишта. Хемијском анализом установљава се садржај хумуса, лако приступачног калијума и фосфора, садржај укупног азота, садржај креча, киселост земљишта и тд. Утврђено је да за савремену интензивну воћарску производњу земљиште треба да има 50-70% укупне глине, најмање 3% хумуса, 10-15мг.лако приступачног фосфора и 20-25мг.калијума у 100гр. ваздушно суве земље. Највише 6-8%укупног калцијум карбоната. Кисело земљиште треба да је у границама P_h 5-7 у калијум хлориду.

Ако ови услови нису остварени онда мора да се приступи поправци или агромелијоративном ђубрењу воћњака. Ако је количина хумуса у земљишту мала, онда треба додати одговарајућу количину стајњака. За повећање хумуса од 1% у слоју земље од 40цм. Потребно је додати 30-40 тона згорелог стајњака по хектару. У недостатку стајњака може се користити зеленишно ђубрење. За повећање једног милиграма лако приступачног калијума и фосфора у 100гр. сувог земљишта потребно је додати 60кг.фосфора и калијума.

Ако су земљишта киселија треба да се обави калцификација, ако земљиште садржи више креча потребно је закисељавање земљишта. За калцификацију се користи најчешће млевени кречњак (калцијум карбонат), а може и негашени креч.

Ако се при мелијоративној поправци земљишта унесе и стајњак, онда количину минералних ђубрива треба смањити за 10-30%. Нај подеснија земљишта за заснивање воћњака су плодна, дубока, растресита и умерено влажна. Заснивање воћњака непожељно је на тешким и збијеним земљиштима, забареним са лежећом водом која се дужезадржава, и на земљишту са већим садржајем креча.

Риголовање

Када се обави растурање органских и минералних ђубрива приступа се риголовању или дубоком орању земљишта. Дубина орања зависи од воћне врсте која се сади, подлоге и типа земљишта. Дубина риголовања је обично од 40-70цм. Оно се обавља риголер плуговима. Они који непоседују плугове за риголовање, треба да користе једнообразни плуг и њиме оре што дубље.

Не треба риголовати превише влажно или суво земљиште, већ најбоље умерено влажно. Риголовање је најбоље обавити у августу или септембру, мада ако је лепо време може и у октобру. После риголовања земљиште треба оставити месец-два да селогано слегне. По слегању земљишта, ако се садња обавља у јесен, треба обавити фину припрему земљишта. Ако се садња обавља у пролеће, тада се фина припрема обавља у марту. После равњања следи размеравање, копање јамића и садња.

ПРЕГОНСКА ИСПАША

Прегони представљају ограђене пашњаке који се користе за напасање говеда, оваца, коза, свиња и др.

У већини земаља са развијеном пољопривредом, а нарочито са развијеним сточарством фармери користе прегонске пашњаке за напасање свога стада током вегетационог периода биљке (април- новембар).

За овакве пашњаке користе се најчешће сејани травњаци који су отпорни на чупање и гажење приликом паше. Познато је да приликом напасања, животиње кидају траву до земље и том приликом могу ишчупати коренов систем биљке. Због тога се користе оне биљне врсте које су отпорне на чупање и гажење, како би се травњаци више година користили.

Када смо засновали довољно земљишне површине квалитетном травом, неопходно је тај простор оградити. Ограде које се користе за ове прилике могу бити: стабилне- оне које се не премештају са једног места на друго и покретне, које се премештају са једног места на друго у зависности од висине нарасле траве.

Кроз ову по правилу жичану ограду пропушта се струја ниског напона, тако да животиња која дође у контакт са жицом под напоном осети струјни удар који не оставља никакве последице по животињу.

Ограде могу бити у виду жичане мреже од два или једног реда жице постављене на различиту висину у зависности од тога која врста животиња се напаса на том пашњаку. Као извор струје за ову електричну ограду најчешће се користе акумулатори.

Као што је горе већ речено већина фармера у развијеним земљама ЕУ и света пашу користи већим делом године (април- новембар). Животиње у овом периоду налазе се на паши током целог дана осим ноћу када бораве у штали мада има не мало примера да животиње ноћивају на самом пашњаку.

Из овога се јасно може закључити да коришћење паше доприноси бољем здрављу животиња, бољем и ефикаснијем коришћењу земљишних површина, већој и рентабилнијој производњи што представља циљ савремене пољопривреде.

Радовановић Бранислав дипл.инг.

НЕГА И ПОСТУПАК СА ОВЦАМА

Овде се пре свега мисли на негу вуне и папака.

Лош смештај и држање животиња могу изазвати губитке и смањење квалитета вуне. Овце редовно губе знатне количине вуне терањем кроз грмље и грање као и на неравним зидовима стаја и пролазима кроз који се чешу.

Купање оваца предузима се код појаве паразитских болести-шуга. Овце након купања и то у наредна 3-4 дана треба држати на месту које је топло и заклоњено од ветра. Разлог је тај што се вуна дуго суши. Оваква места се морају проветравати услед велике влажности и топлоте. У њима је повећана количина угљендиоксида што може довести до угинућа оваца.

Шишање оваца је редовна мера у производњи вуне. Треба водити рачуна да се не озледи кожа, јер свака повреда представља идеално место за улаз инфекције. Након шишања, овцама треба обезбедити топао смештај и заштиту од кише и ветра. У супротном, због одавања топлоте преко коже, код грла може доћи до појаве назеба, запаљења плућа, инфекције дисајних органа... Овај поступак се спроводи најмање осам дана после шишања све док се кожа не привикне на штетне утицаје спољашњих фактора.

До промене на папцима и појаве шепавости може доћи ако се овце крећу по блатњавим и влажним теренима и уколико су смештене на влажним подовима и простирци. Овакве овце се нерадо крећу, слабо конзумирају храну и мршаве. Зато треба водити рачуна о хигијени папака и њиховом редовном обрезивању. Као добра превентивна мера подразумева се изградња базена уз овчарник. Он служи за дезинфекцију папака. У базен се ставља одговарајући раствор бакар сулфата или формалин. У критичним периодима за појаву шепавости овце се свакодневно пропуштају кроз поменуће базене.

Перић Предраг дипл.инг